

TIDSSKRIFTET

GRØNLAND

Udgivet af

DET GRØNLANDSKE SELSKAB

Kraemerhus, L. E. Bruunsvej 10

2920 Charlottenlund

Telefon 31 63 57 33

Giro 6 40 34 76

Ansvarshavende redaktør

KELD HANSEN

Kellerødvej 4

4250 Fuglebjerg

De i artiklerne fremsatte synspunkter er forfatterens egne – og står i alle tilfælde for forfatterens eget ansvar

Redaktionelle synspunkter i tidsskriftet dækker ikke nødvendigvis i alle tilfælde Det grønlandske Selskabs synspunkter

Eftertryk i uddrag er tilladt med kildeangivelse

Forsiden:

Qeqertasussuk-bopladsen en forårsdag for 4000 år siden.
Akvarel af Jens Rosing

Farveillustrationerne i dette temanummer er skænket af Augustinus Fonden og Skibsreder C. Kraemer og Hustru Mathilde Kraemer's Grønlandsfond

ISSN 0017-4556

TRYK

GULLANDERS BOGTRYKKERI A-S . SKJERN

Nr. 4-5-6-7 – Maj–aug. 1991 – 39. årg.

INDHOLD

Morten Meldgaard: Forord	97
Christian Lyberth: Indledning	98
Bjarne Grønnow: Vejen til Grønland	100
Bjarne Grønnow og Morten Meldgaard: De første vestgrønlandere	103
Gerda Møller: Verdens ældste kamik	145
B. Frøhlich, N. Lynnerup og J. P. Hart Hansen: Menneskeknoglerne fra Qeqertasussuk ..	150
Anne Marie Rørdam og Eileen Jensen: Hår fra Qeqertasussuk – stammer de fra mennesker eller dyr? ...	155
Jens Böcher: Billier og fluer – Qeqertasussuk set med insektøjne	159
Bent Fredskild: Planterester og klimændringer – Qeqertasussuk set med botanikerens øjne	172
Keld Møller Hansen og Jens Fog Jensen: Orpissooq – en sommerfangstplads fra Saqqaq-kulturen	181
Jørgen Meldgaard: Bopladsen Qajaa i Jakobshavn Isfjord ...	191
Bjarne Grønnow og Morten Meldgaard: Hvor blev de af?	206
Jørgen Meldgaard: Eet folk gennem 4500 år? Saqqaq-kulturen set i canadisk perspektiv	210
Troels Romby Larsen: Qasigianniguit Katersugaasiviat/ Christianshåb Lokalmuseum... historie, projekter, perspektiver	213
Litteratur om Qeqertasussuk og om Saqqaq-kulturen	221
Tak til institutioner og fonde, der har støttet Qeqertasussuk-projektet	224

KRAEMER HUS – en spændende adresse

Kraemer Hus er navnet på ejendommen L. E. Bruuns Vej 10 i Charlottenlund, et atmosfærefyldt hus med en unik beliggenhed i et lyst villakvarter tæt ved S-togstationen.

Ejendommens 1. sal *eller* stueetage ønskes udlejet fra ultimo 1992 eller primo 1993 til institution, liberal eller anden erhvervsvirksomhed med kulturel eller anden tilknytning til Grønland eller grønlandsinteresserede kredse. Ejeren, som er Skibsreder C. Kraemer og Hustru M. Kraemers Grønlandsfond, afgør, om forudsætningen herfor er opfyldt. Der vil i givet fald kunne blive tale om særdeles favorable vilkår for et lejemål.

Ejendommen benyttes i dag af Arktisk Institut og Det grønlandske Selskab. Sidstnævnte forventer at blive boende, såfremt der kan findes en seriøs lejer som afløser for Arktisk Institut ved dets flytning til Dansk Polarcenter i 1992/93.

Interesserede bedes rette henvendelse til DET GRØNLANDSKE SELSKAB, L. E. Bruuns Vej 10, 2920 Charlottenlund, tlf. 31 63 57 33.

- Benyt
DET GRØNLANDSKE SELSKABS
BOG- OG TIDSSKRIFTSTILBUD m.v.

ÅRSSKRIFTER: Medl. Ikke-medl.
Årgang 1946-49 inkl. - en rigdom af læsestof ..... pr. årgang kr. 30,00 kr. 60,00

SÆRSKRIFTER:
Vidalin - 3. part - »Det Gamle og Nye Grønlands Beskrivelse ..... kr. 30,00 kr. 60,00
Register til Selskabets årsskrifter 1906-52 inkl. .... kr. 40,00 kr. 80,00
500 leveregler - ord og varsler samlet af Knud Rasmussen ..... kr. 40,00 kr. 80,00
Mindeblade om Danmark-Ekspeditionen ..... kr. 60,00 kr. 120,00
Grønlandserindringer - danske skildringer fra 1900-1950 ..... kr. 70,00 kr. 130,00
Qillarsuaqs lange rejse fra Canada til Nordgrønland omkring 1850 ..... kr. 80,00 kr. 140,00
Tuumarsi - en roman fra Vestgrønland af Fr. Nielsen ..... kr. 40,00 kr. 80,00
Groenlandia v/ Peder Hansen Resen ..... kr. 90,00 kr. 150,00
Poul Egedes Dagbog v/ Mads Lidegaard ..... kr. 100,00 kr. 160,00
Erhverv og kultur langs Polarkredsen (1950) ..... kr. 30,00 kr. 60,00

SÆRTRYK:
Grønlænderen Poq ..... kr. 15,00 kr. 30,00
Administrationen af Grønland (1927) ..... kr. 15,00 kr. 30,00

TEMANUMRE AF TIDSSKRIFTET »GRØNLAND«:

Et nyt Grønland i omrids (1971) ..... kr. 20,00 kr. 25,00
Energi - vandkraft ..... kr. 20,00 kr. 25,00
Børn - 3-dobbelt nummer ..... kr. 60,00 kr. 75,00
Kvinden i det grønlandske samfund - dobbeltnummer - dobbeltsproget ... kr. 40,00 kr. 50,00
Profeterne i Evighedsfjorden - dobbeltnummer ..... kr. 40,00 kr. 50,00
Festskrift til Chr. Berthelsen - dobbeltnummer ..... kr. 40,00 kr. 50,00
Grønlandske exlibris ..... kr. 20,00 kr. 25,00
Fangererhvervet ..... kr. 40,00 kr. 50,00
Miljø, Klima og samfund ..... kr. 60,00 kr. 75,00
Brødremissionen 1733-1900 ..... kr. 40,00 kr. 50,00
Fransk forskning i Grønland ..... kr. 40,00 kr. 50,00
Scoresbysunds grundlæggelse ..... kr. 40,00 kr. 50,00
Den første kryssingen av Grønland: Fridtjof Nansen 1888 ..... kr. 20,00 kr. 25,00

ANDRE PUBLIKATIONER m.v.:

Ejnar Mikkelsen-bibliografi ..... kr. 40,00
Skoledrengen Arno af Otto Sandgreen ..... kr. 100,00
Charlottenborg-maleren Troels Brandt: 4 pastelskildringer fra Godthåb.
30 x 42 sml. i mappe. Nummererede og org.sign. af kunstneren,
i passepartout, velegnet til indramning ..... kr. 600,00
Vandreture i Grønland ..... kr. 98,00
Dagens Grønland af Tom Høyem ..... kr. 40,00
Fra Thulemissionens første dage af Otto Sandgreen ..... kr. 180,00
Udsendt - roman fra Vestgrønland af Thomas Jørgensen ..... kr. 198,00
Gunnar P. Rosendahl: Grønland - sådan set ..... kr. 125,00
Alle priser er inkl. moms, men excl. porto og ekspeditionsgebyr
Medlemskab + abonnement 300,- kr. Samboende 330,-

BESTILLINGSKUPON

JA, send mig: _____
_____
_____

Navn: _____

Adresse: _____

Sendes til: Det grønlandske Selskab . L. E. Bruuns Vej 10 . 2920 Charlottenlund

GIV BØGER SOM GAVER

– *Selskabet har de gode tilbud*

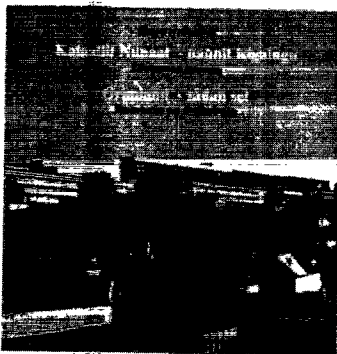
Blanket til bestilling af bøger, årsskrifter, tidsskriftet m.v.

JA, send mig _____

Navn _____

Adresse _____

Ovenstående priser er incl. moms, men excl. porto og ekspeditionsgebyr på 10 kr.
Bestillingsblanketten bedes sendt til Det grønlandske Selskab, L. E. Bruuns Vej 10, 2920 Charlottenlund.

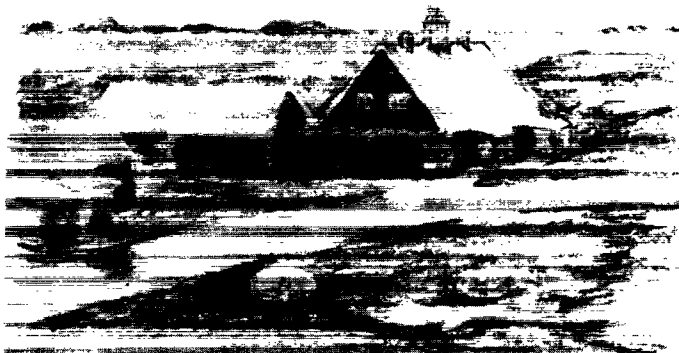

Grønland – sådan set

af *Gunnar P. Rosendahl – Dobbeltprojet*

En rigt illustreret beretning om GTO/Nuna-Tek's indsats siden nyordningen blev sat i værk i 1950 og udviklingen op til idag. I billeder og tekst henvises ofte til den store Grønlandskommission, som for forfatteren at se satte skellet mellem den lukkede, protektionistiske, tilbagestående fortid og den dynamiske, men også meget problemfyldte nutid.
Kr. 125.

4 malerier fra Godthåb 1981.

TROELS BRANDT

Mappe № 363

4 pastelskildringer fra Nuuk/Godthåb 1981

af *Charlottenborg-maleren Troels Brandt*

Pastellerne, der måler 30x42 cm, er nummererede og med originalsignatur af kunstneren. I passepartout, særdeles velegnet til indramning.
Kr. 600 for hele mappen.

Støt tidsskriftet »Grønland« med annoncer!

Opfordring til alle grønlandsinteresserede annoncebeslutningstagere

Tidsskriftet »Grønland« er med sit indhold af artikler af stedsevarende værdi et godt forum for alle virksomheder, der ønsker at markere en interesse for Grønland og Det grønlandske Selskabs formål.

Brug venligst nedenstående kupon til at rekvirere medaoplysninger om »Grønland« – tidsskriftet der læses igen og igen.

JA, jeg/vi vil gerne overveje en annoncering i »Grønland« og ønsker snarest tilsendt uforbindende orientering om tidsskriftets annoncepriser.

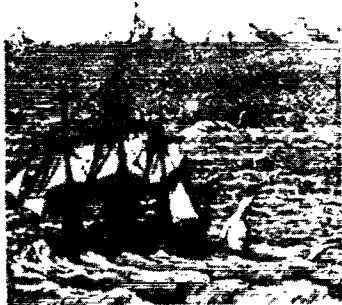
Navn _____

Adresse _____

Dato _____

Underskrift _____

EFTERRETNINGER OM GRØNLAND

Poul Egedes Efterretninger om Grønland 1788

Tilrettelagt af Mads Lidegaard

Hovedpersonerne i bogen er hele tiden grønlænderne, først og fremmest Arnarsak, men også flere andre. De træder stærkt frem – kvikke, selvstændige, uimponerede og meget præcise i deres indvendinger mod den kristne lære og hele den europæiske kultur. Bogen (udgivet på nudansk) er en slags dagbog, som Poul Egede har ført fra sine tidligste år i Grønland – en kulturhistorisk guldgrube.

Kr. 160. – Medlemspris kr. 100.

GRØNLAND

SET GENNEM 50 ÅRS
FRIMÆRKER
1938 · 1988

Grønland set gennem 50 års frimærker

*Red. Rolf Gilberg, Gunnar Kaspersen,
Mads Lidegaard og Eric v. Wøvern*

En frimærkebog, der er anderledes, fordi den ikke alene henvender sig til frimærkesamlere, men også til alle andre der har interesse for Grønland. En gedigen succes allerede før, den udkom; men Selskabet kan stadig levere eksemplarer fra første oplag, som er alene om at indeholde et titelblad med et førstedagsstemplet 50-års jubilæumsfrimærke udgivet 16/9 1988.

Kr. 148.

Otto Sandgreen
BARN AF DIT LAND

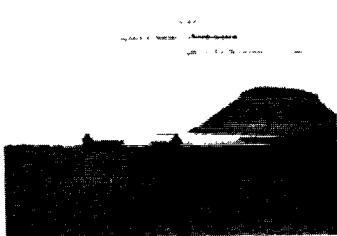
SKOLEDRENGEN ARNO

Barn af dit land (Skoledrengen Arno)

af Otto Sandgreen

Arno fra idag har en følelse af at være »i familie« med Aarnuanguaq og Arnulf som levede for hhv. flere tusinde/flere hundrede år siden. På grund af navnelighed? Prøv at læse bogen, så kan du selv bedømme hvorfor, siger forfatteren i forordet.

Kr. 100.

Nordstjernen

af Otto Sandgreen – Dobbeltproget

Det er en let læst lille nyttig bog om Thule-Missionen og om de problemer, missionærer havde ved at skulle bringe kristendommen til et folk, som ikke kendte den.

Kr. 180.

Dagens Grønland

af Tom Høyem

I bogens forord skriver landsstyreformand Jonathan Motzfeldt bl.a.: »En række af bogens artikler er på godt og ondt udtryk for, hvorledes Tom Høyem mener problemerne i det moderne Grønland skal løses. Jeg er absolut uenig med mange af Tom Høyems vurderinger, men jeg har stor respekt for hans ærlige og ofte diplomatiske måde at fremstille tingene på. Bogen kan derfor anbefales på det varmeste, og jeg ønsker hans forhåbentlig mange læsere god fornøjelse.«

Kr. 40.

Agitér for medlemskab i Det grønlandske Selskab

**Saaffigitigut -
aningaasaannaalluuniit
pillugit**

**Ta' os blot for pengenes
skyld**

Grønlandsbanken
Aktieselskab

GREENLAND CONTRACTORS

et interessentselskab bestående af

GRØNLANDS BASESELSKAB A/S

HØJGAARD & SCHULTZ A/S

CONTRACTOR PARTNER A/S

A. JESPERSEN & SØN A/S

KKS ENTREPRISER A/S

MONBERG & THORSEN A/S

SAABYE & LERCHE A/S

**INGENIØRER
&
ENTREPRENØRSELSKAB**

Box 265
3952 Jakobshavn
Tlf. 009 299 4 36 09

Box 130
3900 Godthåb
Tlf. 009 299 2 18 15

Box 240
3920 Julianehåb
Tlf. 009 299 3 81 94

Walgerholm 3
3500 Værløse
Tlf. 02 65 65 11

Schøbel & Marholt
statsautoriserede revisorer

DET GRØNLANDSKE OLIEAKTIESELSKAB

kalâtdlit ûliamik pigingnekatiĝfiat

leverer olieprodukter fra importlageret »POLAROI« i Færingehavn med tankskib til grønlandske byer, der har havnetankanlæg for modtagelse af skibsforsyning.

Ulliamit nioqutissiat peqqumaasiveqarfimmit »POLAROI«-imit Kangerluarsorutsimiit-tumiit umiarsuartigut assartorneqartarput Kalaallit Nunaanni illoqarfinnut, umiarsuit atorlugit pajunneqarnissaminut umiarsuallivinni tankeqarfeqartunut.

KNI - Kalaallit Nunaanni sumiluunniit KNI - overalt på Grønland

Illoqarfinni nunaqarfinnilu tamani KNI-p pisiniarfianik naammattuugassaqarputit.

KNI nioqutissanik illumi inuussutissarsiornermilu atugassanik qinigassaa-teqarluarpoq.

Nioqutissat pitsaviit nalequttunik akillit.

I alle byer og bygder finder du en KNI-butik.
KNI har et bredt sortiment af varer til husholdning og erhverv.
God kvalitet til fornuftig pris.

KNI-niuerfissaqqik
KNI-et godt sted at handle

